

Energisk kontroll

Metron susar in på Fiskehamnens station. Jag kikar nyfiket ned i gropen där byggnadsarbetarna gjuter grunderna för de skyskrapor som borde stå färdiga där om några år. Och tänker på all den optimism som veckoslutets klimatfördrag i Paris har gett upphov till.

Okej, visst har pessimisterna hört av sig, men denna gång har även de tvingats medge att världssamfundet tagit ett viktigt steg framåt. Frågan är bara hur och varför detta har kunnat ske. Eller tror någon att världens ledare har blivit så stora altruister att de är beredda att pruta på sina egna nationers välstånd för att rädda världen om 30–40 år?

En förklaring kunde vara att luftföroreningarna i Kina har blivit så olidliga att de snart hotar den nuvarande regimens fortlevnad. En annan är att det håller på att ske ett avgörande genombrott i utvecklingen av teknologi för produktion av förnybar energi.

Något som stöder det sistnämnda antagandet är att oljans världsmarknadspris har halverats under de senaste åren. Den globala konsumtionen av olja visar ännu inga tecken på att avta. Men tänk om vissa ledande oljeproducenter har insett att renare och billigare energikällor snart dyker upp och därför skyndar sig att sälja ut lagren så länge de går åt?

Nåja, denna tes har också sina brister. En uppenbar orsak till oljans dalande prisnivåer är turbulensen i arabvärlden, vilket har raserat den globala oljekartell som uppstod på 1970-talet. Inte för intet har Rysslands president Putin beskyllt terrororganisationen ISIS för att bekosta sin krigföring med dumpade oljepriser.

Hur som helst har västvärldens välfärd, liberala samhällsformer och globala hegemoni i över hundra år baserat sig på tillgång till billig olja. Sociologen John Urry gör till och med gällande att våra demokratier inte hade kunnat uppstå utan kontroll över och vid behov även aggressivt undertryckande av samhällen med dessa oljekällor.

Mänskligheten konsumerade under 1900-talet lika mycket energi som den hade gjort under hela sin existens fram till dess. Och notera, i dag drivs över 90 procent av all världshandel och transporter med olja, vilket säger något väsentligt om de utmaningar som måste lösas för att klimatfördraget i Paris ska gå i uppfyllelse.

Hur ska denna ekvation gå ihop? En trygg gissning är att det i flera avseenden kommer att gå helt annorlunda än vi hade tänkt oss. Även om vi skulle stå inför en vändpunkt i utvecklingen av förnybar energi är det inte alls troligt att dessa innovationer kommer att gynna alla världens folk lika mycket.

Energihushållningen har alltid varit en ödesfråga för dominanta civilisationer och imperier. Mister de förmågan att säkra leveransen av energi till sina samhällen och växande befolkningar mister de också snabbt sin livskraft och vittrar sönder. Kanske detta är den enklaste förklaringen till klimatfördraget i Paris. Amerikanerna och kineserna inser att något håller på att ske och vill kontrollera spelet även i fortsättningen.

Henrik Meinander, HBL 16.12 2015